

Σωτήρης Σόρογκας: Ελπίζω στο αίσθημα αυτοσυντήρησης του λαού μας

Ο ζωγράφος Σωτήρης Σόρογκας

«Καθίστε», είπε, δείχνοντας την καρέκλα που θα καθόμουν. Και μετά είπε: «Αυτό είναι ένα μικρο κάτι για εσάς» αφήνοντας μια σοκολάτα με ολόκληρα αμύγδαλα στο τραπέζι δίπλα μου. Γυρνώντας την πλάτη, βηματίζοντας προς το δικό του κάθισμα, ο ζωγράφος Σωτήρης Σόρογκας πήρε αυτή τη συνέντευξη στα χέρια του λέγοντας «Ξέρετε, νομίζω πως δεν υπάρχει τίποτα καινούργιο να πω. Τα έχω πει όλα αρκετές φορές. Δηλαδή για το πώς μεγάλωσα και ποιες δυσκολίες αντιμετώπισα». Πολύ καλά. Το εννοώ πολύ καλά. Πλέον μπορώ να απλώσω το σώμα μου στην καρέκλα που πρόσφερε πιο ήρεμος. Το «Δεν υπάρχει τίποτα καινούργιο να πω για μένα. Τα έχω πει όλα» είναι από μόνο του, ολόκληρη, συνέντευξη. Ο Σόρογκας είναι ένας άνθρωπος με χαμογελαστό βλέμμα και ευγένεια στον ήχο της φωνής του. Όταν μιλά για την τέχνη, την πολιτική, τη μαγεία του έρωτα, η ευεξία που προκαλεί ο «σταθερός ενεστώτας» αυτού του σπάνιου ανθρώπου είναι ισόποσα σημαντικός ίσως με τις ρίζες, το σώμα, την εξέλιξη του καλλιτεχνικού του έργου.

Επέστρεψε πριν λίγες μέρες από τη Θεσσαλονίκη. Είναι ενθουσιασμένος από εκείνο το ταξίδι. Θεωρεί τον τρόπο που οργανώθηκε αναδρομική έκθεση με έργα του πραγματικά υπέροχο. Λέει, επίσης, πως αισθάνεται κουρασμένος από τις υποχρεώσεις που προέκυψαν γύρω από αυτή την έκθεση. Κοιτώ την ξαπλωμένη σοκολάτα που μου προσέφερε. Θα πάρω ένα κομμάτι αργότερα, σκέφτομαι, την ώρα που ρωτώ να μάθω περισσότερα γύρω από το «Δεν υπάρχει κάτι καινούργιο να πω για μένα» του. Το ότι δεν υπάρχει κάτι καινούργιο να πείτε για εσάς είναι καινούργιο για εμάς. Ας ξεκινήσουμε από αυτό παρακαλώ.

Συνέντευξη στον Γιάννη Παναγόπουλο

– Είστε σίγουρος πως ό,τι ήταν να πείτε για εσάς και το έργο, σας έχει ήδη λεχθεί;

Πιστεύω πως ναι. Έχω είδη πει πάρα πολλά. Γιατί ο ζωγράφος οφείλει να σιωπά για την προσωπική του ζωή και κυρίως για το έργο του. Τι επιδιώκει να ζωγραφίσει, ποιο το νοηματικό ή συναισθηματικό περιεχόμενο των έργων του ή τι επιθυμούσε να μεταδώσει. Ο Μπρακ ήταν πολύ αυστηρός επ' αυτού. Έλεγε ότι ο ζωγράφος πρέπει να κόβει τη γλώσσα του. Όλοι έχουμε ακούσει αστείες ιστορίες με ύφος φιλοσοφίζον και βαρύγδουπο για το τι θέλει να πει ο ίδιος με τα έργα του. Όμως σχεδόν πάντοτε τις προθέσεις των περισσότερων μας της παίρνει ο αέρας και χάνονται, ενώ σπανίως μορφοποιούνται σε κιβωτό που τις περιέχει. Το έργο – κιβωτός πρέπει άλλωστε να βρει και τον τρόπο να εξακτινώνεται στους ανθρώπους και στις εποχές. Δηλαδή πρέπει να έχει και διάρκεια. Αυτό όμως είναι δύσκολες κουβέντες που δεν είναι του παρόντος.

– Το παρόν, αυτό που σύντομα θ' αποκτήσει ιστορική διάσταση δεν έχει το δικό του αυτόνομο ενδιαφέρον;

Το παρόν το εντάσσω ως ένα επί μέρους στα όσα ήδη σας είπα. Αυτά μέλλεται να καταγραφούν. Εδώ δεν πρόκειται περί αυτού. Αναφερόμαστε σε μια αφήγηση. Σε μια μορφή μνήμης αν θέλετε παλαιών χρόνων που ανάλογα με τη διάθεση άλλοτε λάμπει και άλλοτε γίνεται απελπισμένη.

– Αυτή τη στιγμή πώς θα περιγράφατε τη διάθεση σας;

Εις τα δυσμάς του βίου τους οι άνθρωποι συνήθως πάσχουν από κάτι. Ο αείμνηστος φίλος μου **Δημήτρης Μυταράς** έπασχε από τα μάτια του. Και καταλαβαίνετε τι σημαίνει αυτό για έναν ζωγράφο. Είναι για μένα ένα ορόσημο η αγάπη που είχε για τη δουλειά του που τον κρατούσε ζωντανό αφηγούμενος στη γραμματέα του τις χρωματικές λειτουργίες και τα χαρακτηριστικά των πινάκων. Όταν του τηλεφωνούσα για να του κάνω συντροφιά την έβαζε να μου διαβάξει εδάφια του βιβλίου του. Τώρα που τα σκέφτηκα θυμάμαι πόσο τρυφερός ήταν και πόσο αγαπούσε τα παιδιά. Στα βαφτίσια της κόρης μου. Της έφερε δώρο ένα υπέροχο ζωγραφισμένο πουλί με χρώματα παστέλ.

– Ποια σχέση διατηρείτε με τα έργα σας; Πότε λέτε πως ένα έργο σας έχει ολοκληρωθεί;

Όταν αρχίζει κάποιος να ζωγραφίζει κάτι έχει στο νου του. Το βλέπει ο ίδιος πριν γίνει. Και κατά τη διάρκεια της κατασκευής του και όσο πλησιάζει στην ολοκλήρωσή του. Στην ταύτιση δηλαδή αυτού που ξεκίνησε να κάνει με αυτό που έκανε. Βέβαια απόλυτη ταύτιση νομίζω πως δεν υπάρχει. Και ούτε νομίζω πως ποτέ θα υπάρξει. Θυμάμαι τον **Μόραλη**, τον υπέροχο δάσκαλο μου. Όταν μας έβαζε να ζωγραφίζουμε νεκρές φύσεις ή κάποιο μοντέλο εμείς περιμέναμε να μας πλησιάσει κάνοντας μια κριτική ή ένα σχόλιο αναφορικά με αυτό που είχαμε φτιάξει. Μου 'λεγε «Σόρογκα σε αυτό το κομμάτι του έργου σου, δείχνοντας μια μικρή συγκεκριμένη περιοχή του πίνακα όχι ολόκληρο το έργο έχεις την αίσθηση πως δεν μπορείς ν' αλλάξεις κάτι. Έχεις κατασταλάξει.

Είναι φανερό αφού η παραμικρότερη μετάλλαξη ή μετακίνησή του θα το αποδομήσει. Αυτό που συμβαίνει στο συγκεκριμένο σημείο του έργου δεν υπάρχει στο σύνολο. Στο σημείο ή στα σημεία αυτά είχαν γίνει από ένστικτο ή τύχη. Δεν υπάρχει λοιπόν ένας μεθοδικός έλεγχος ο οποίος χτίζει μια επιφάνεια με ένα σοφό τρόπο στο υπόλοιπό έργο. Έπρεπε λοιπόν να συγκροτούμε την επιφάνειά μας με αυτή τη γνώση. Γνωρίζοντας πως τίποτε τελικά δεν μπορεί να μετακινηθεί. Ή να τροποποιηθεί. Του λέγαμε «δάσκαλε αυτό που ζητάς είναι αδύνατο». Εκείνος το έθετε ως όριο ως ζητούμενο. Ήταν ένα μέγιστο μάθημα για μένα. Το να μη μένω στην ευκολία. Το να ακολουθώ το όραμα που έχω και να κοιτώ αντικειμενικά τη συγκρότησή του.

– Στο παρελθόν έχετε μιλήσει για τις αριστερές καταβολές της οικογένειάς σας.

Ο συγχωρεμένος ο πατέρας μου ήταν αρτεργάτης. Ένας απλός άνθρωπος που τον οικειοποιήθηκε η αριστερά με στοιχεία αγιοσύνης που τον οδήγησαν στην τότε αριστερά με καθοδηγητή τον **Πλουμπίδη** έγινε και Γενικός Γραμματέας του σωματίου των Αρτεργατών. Μου έλεγε: Πλουτοκρατία, στρατοκρατία, παπαδοκρατία οι τρεις πυλώνες συγκρότησης του αστικού καθεστώτος που εκμεταλλεύεται τον εργάτη και συντηρεί την αδικία του κόσμου. Την βεβαιότητα αυτή μέχρι που πέθανε το 1982, δεν μπόρεσε να την αποβάλει.

– Υπήρξε περίοδος που η αριστερά έμοιαζε να γνωρίζει τα πάντα. Πως είχε μια απάντηση για κάθε ερώτηση. Δεν είχε σημασία ποια μπορεί να ήταν αυτή. Η άποψή της ήταν κάτι σαν πιστοποίηση ποιότητας της σκέψης.

Βίωσα αυτό το ιδεολόγημα με τη λογική πως οι αριστεροί είμαστε οι προνομιούχοι του πνεύματος. Πως γνωρίζαμε πολύ περισσότερα από άλλους που λόγω αλλοτριώσεως ή από έλλειψης γνώσεως δεν μπορούν ν' αντιληφθούν. Αυτό είχε συμβεί και σε μένα μέχρι περίπου τα μέσα της δεκαετίας του 1980, όπου ο κλονισμός αυτής της βεβαιότητος είχε συντελεστεί.

– Τι συνέβη τότε;

Αυτές οι αλλαγές δεν συντελούνται τόσο εύκολα. Έρχονται αργά. Μετά από μια άλλη οπτική του κόσμου, αλλά διαβάσματα, άλλες εικόνες, άλλοι φίλοι.

Με τον **Στέλιο τον Ράμφο** μεγάλο γνώστη των πατερικών κειμένων και της ηλιόλουστης ορθοδοξίας, όπως την έλεγε ο ποιητής **Νίκος Καρούζος**, επισκέφτηκα για πρώτη φορά το Άγιον Όρος. Μόνο με τις τοιχογραφίες του Πανσέληνου στο Πρωτάτο ή του Θεοφάνη στη Μονή Σταυρονικήτα, διαπίστωσα πόσο θαυμαστά πράγματα είχα στερηθεί από έναν ηλίθιο δογματισμό. Υπάρχει ακόμα βορείως των Πρεσπών αλλά εντός της FYROM ένα μικρο μουσείο απίστευτης ομορφιάς και σπουδαιότητας. Τέσσερις ή πέντε αμφίπλευρες εικόνες συγκροτούν κάτι εξόχως μοναδικό και ανεπανάληπτο που μένει για πάντα κάτι ξεχωριστό.

– Της Μακεδονίας...

Απορώ με αυτούς τους ανθρώπους για την έλλειψη αξιοπρέπειας που τους διακατέχει. Πώς μπορούν αφού είναι Σλάβοι ν' αποποιούνται την ιερότητα της καταγωγής τους και να θέλουν να λέγονται Μακεδόνες;

– Ο Σύριζα πρόδωσε τους ψηφοφόρους του;

Είναι προφανές.

– Πώς σας ακούστηκε η φράση: «Αριστερόστροφος ο πιο επικίνδυνος φασισμός» που είπε ο Μίκης Θεοδωράκης στο συλλαλητήριο για τη Μακεδονία στην Αθήνα;

Μιλάτε για γεγονός που έδωσα και εγώ το «παρών». Η φράση του Μίκη Θεοδωράκη ήταν εύστοχη. Γιατί ο αριστερόστροφος φασισμός είναι επενδεδυμένος με μια αγαθή πρόθεση. Για μένα ο Θεοδωράκης στο συλλαλητήριο ήταν συγκινητικός και αληθινός. Είναι προς τιμήν του τόλμησε να πει «Όχι» σε μια βεβαιότητα που βίωσε έντονα, που πρωτοστάτησε, που πρωταγωνίστησε. Αγαπώ και τον **Γιώργο Καραμπελιά**, καθώς και τη γυναίκα του Χριστίνα που χρόνια ατελείωτα αγωνίστηκαν για ιδανικά αξιοσύνης και αξιοπρέπειας όμοια με τον Θεοδωράκη και τόσων άλλων. Βοηθάω και εγώ όσο μπορώ τον Καραμπελιά για την έκδοση ενός πολύ καλού περιοδικού του «Νέου Λόγιου Ερμή», που δημοσιεύει κάθε τρεις μήνες επί τρία τώρα χρόνια

υπέροχα κείμενα για μια ανανεωμένη Ελληνική παράδοση. Το πνευματικό κέντρο στην οδό Ξενοφώντος 4 λειτουργεί αρκετά χρόνια απρόσκοπτα χάρη στη γενναιοδωρία κυρίως και την ασταμάτητη εργασία του.

– Στην τέχνη είναι νέα η λογική που λέει πως το πλαίσιο που εκτίθεται ένα καλλιτεχνικό έργο μπορεί να είναι ίσης σημασίας με εκείνο;

Αυτό είναι βέβαια παλιό. Είχαν προηγηθεί οι Ντανταϊστές οι οποίοι διακωμωδούσαν την τέχνη ως προϊόν μιας κουλτούρας της αστικής συνθήκης, η οποία παραλλήλως έφερνε και τους καταστροφικούς πολέμους. Ο Μαρσελ Ντυσάν, ο Πικαμπιά και άλλοι, τοποθετούσαν στις εκθέσεις τους έργα με κολλημένα σπιρτόξυλα, εισιτήρια λεωφορείων, έβαζαν μουστάκι στη Τζοκόντα ή τοποθετούσαν ανάποδα ένα ουρητήριο. Ωστόσο αυτά τα έργα – διαμαρτυρίας το σύστημα τα τοποθετούσε ξανά στα μουσεία που υποτίθεται ότι τα πολεμούσαν. Έκτοτε εδώ και εκατό τόσα χρόνια εξακολουθεί αυτή η τέχνη να είναι ή να παραστάνει την πρωτοπορία και το καινούργιο στην τέχνη.

– Τα Ντοκουμέντα της Αθήνας ήταν ένα παράδειγμα;

Κατά τη γνώμη μου ήταν ένα σύγχρονο κατόντημα της τέχνης. Παρακολουθώ τα Ντοκουμέντα του Κάσσελ πριν γεννηθείτε. Πήγαινα κάθε τέσσερα χρόνια για να βλέπω τι συμβαίνει με όλα αυτά μήπως και μείνω απληροφόρητος. Τα Ντοκουμέντα λειτούργησαν υπονομευτικά για την ίδια την τέχνη. Περιθωριοποίησαν τη ζωγραφική. Αντίθετα με τη ζωγραφική πιστεύω πως η ποίηση έχει ψηλά ακόμα το κεφάλι και διατηρεί απόλυτα την πνευματικότητα της.

– Γιατί η ζωγραφική ήταν ευκολότερη από την ποίηση στην υπονόμευσή της;

Γιατί εμπορευματοποιήθηκε. Ανοίχτηκε στις πύλες της ευκολίας. Έγινε μια τέχνης δίχως κριτήρια το κύρος της το αποκτούσε από το που εξετίθετο. Κάποτε οι ιστορικοί της τέχνης, οι διευθυντές των μουσείων έψαχναν να βρουν τα ταλέντα. Τώρα τα δημιουργούν οι ίδιοι. Τους λένε και τι να κάνουν. Έχει καταντήσει η όλη κατάσταση μια επιχείρηση όσων την διαπραγματεύονται ή τη διακινούν.

– Σε τι ελπίζετε;

Στο αίσθημα της αυτοσυντήρησης του λαού μας. **Οι δύο μεγάλες πρόσφατες διαδηλώσεις νομίζω πως αντανακλούν ένα ανυποχώρητο αίσθημα αγάπης για την πατρίδα, την ορθοδοξία και την Ελληνική ιδιαιτερότητα**, η οποία συνεχώς και μεθοδικά υπονομεύεται από τις δήθεν προοδευτικές δυνάμεις, τους Εθνομηδενιστές ή τους διεθνιστές, θλιβερά κατάλοιπα άλλων καιρών. Θα χρειαστούμε πιστεύω μια κυβέρνηση να αγαπάει τον τόπο και την τριχιλιετή πνευματική της παράδοση, την αναβάθμιση της παιδείας, την προστασία της γλώσσας και την Εθνική μας ιδιαιτερότητα.

23.03.2018

Πηγή: [εφημερίδα Φιλελεύθερος](#)